

ΤΑΞΗ: Γ' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ: ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΜΑΘΗΜΑ: ΛΑΤΙΝΙΚΑ – ΕΠΙΠΕΔΟ Α

Ημερομηνία: Τετάρτη 11 Απριλίου 2018
Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Α1.

Επειδή εκείνος είχε νικήσει το φόβο του ρωμαϊκού στρατού, ο στρατηγός μπόρεσε να νικήσει τους αντιπάλους.

Εγώ δεν αναγνωρίζω τη φωνή σου;» Μήπως θέλεις να μάθεις τι (του) απάντησε ο Νασικάς; «Είσαι αναιδής άνθρωπος. Εγώ όταν σε ζητούσα, πίστεψα την υπηρέτριά σου ότι εσύ δεν ήσουν στο σπίτι. Εσύ δεν πιστεύεις εμένα τον ίδιο;»

Ο Μάνιος Κούριος Δεντάτος ήταν πάρα πολύ ολιγαρκής, για να μπορεί να περιφρονεί ευκολότερα τα πλούτη. Κάποια μέρα ήρθαν σ' αυτόν απεσταλμένοι των Σαμνιτών. Εκείνος παρουσιάστηκε σ' αυτούς για να τον δουν να κάθεται σε ένα σκαμνί δίπλα στη φωτιά και να τρώει από (ένα) ξύλινο πιάτο. Περιφρόνησε τα πλούτη των Σαμνιτών και οι Σαμνίτες θαύμασαν τη φτώχεια του.

Υπάρχουν μερικοί σε αυτήν την τάξη (των Συγκλητικών), οι οποίοι είτε αυτά, τα οποία πλησιάζουν απειλητικά, δεν (τα) βλέπουν, είτε αυτά, τα οποία βλέπουν, προσποιούνται (ότι δεν τα βλέπουν). Αυτοί εξέθρεψαν την ελπίδα του Κατιλίνα με επιεικείς αποφάσεις και ενίσχυσαν τη συνωμοσία, που γεννιόταν, με το να μην πιστεύουν (στην ύπαρξή της). Υπό την επιρροή αυτών ενεργώντας πολλοί, όχι μόνο φαύλοι αλλά και άπειροι, αν τον είχα τιμωρήσει, θα έλεγαν ότι αυτό έγινε σκληρά και τυραννικά.

[Η μετάφραση ακολουθεί το πρότυπο του Ψηφιακού Εκπαιδευτικού Βοηθήματος].

B1.α.

exercitus:	exercituum
adversarios:	adversarii ¹
impudens:	impudenter
maxima frugalitate:	maior frugalitas
facilius:	facillime
ligno catillo:	ligna catilla ²
nonnulli:	nonnullas
mollibus sententiis:	mollissimarum sententiarum

[Κάθε τύπος βαθμολογείται με **μία (1)** μονάδα].

B1.β.

I. 2

Αιτιολόγηση: Το ουσιαστικό *fozum* βρίσκεται σε πτώση αιτιατική και είναι αρσενικού γένους της β΄ κλίσης.

II. 1

Αιτιολόγηση: Είναι επιθετικός προσδιορισμός στη λέξη *ancillae*, το οποίο αποτελεί το έμμεσο αντικείμενο του ρήματος *credidi* σε πτώση δοτική.

III. 2

Αιτιολόγηση: Αποτελεί το αντικείμενο του ρήματος *vident*, επομένως τίθεται σε πτώση αιτιατική.

IV. 1

Αιτιολόγηση: Η γενική του πληθυντικού αριθμού του αρσενικού γένους του συγκριτικού βαθμού σχηματίζεται με την κατάληξη *-iorum* προσθέτοντάς την στο θέμα της γενικής του ενικού αριθμού. Η κλίση του συγκριτικού βαθμού των επιθέτων ακολουθεί την τρίτη κλίση των ουσιαστικών.

[Κάθε σωστή απάντηση βαθμολογείται με **0,5** της μονάδας και κάθε σωστή αιτιολόγηση βαθμολογείται με **0,5** της μονάδας].

B2.

vicerat:	victurus fuerit
potuit:	poterunt
scire:	scitote
responderit:	respondisset
utebatur:	usurum esse

¹ Το συγκεκριμένο ουσιαστικό δεν συναιρείται, γιατί είναι επίθετο που έχει ουσιαστικοποιηθεί, πρβλ. Ψηφιακό Εκπαιδευτικό Βοήθημα, κείμεν. 13, στο κεφάλαιο Γραμματικά ταξινομημένο λεξιλόγιο.

² Το ουσιαστικό *catillus*, -i ανήκει στα ετερογενή ουσιαστικά. Αυτό σημαίνει ότι στον ενικό αριθμό απαντά ως αρσενικό (*catillus*, -i), ενώ στον πληθυντικό αριθμό απαντά ως ουδέτερο (*catilla*, -orum).

cenantem:	cenemus
praebuit:	praebebunt
sunt:	fururos esse ή fore
videant:	videntor
aluerunt/-ere:	alendo
nascentem:	nasciturae sitis
secuti:	sequentes
factum esse:	facienda
dicerent:	dic

[Κάθε τύπος βαθμολογείται με **μία (1)** μονάδα].

Γ1.α.

«**qui spem Catilinae mollibus sententiis aluerunt**»:

a quibus³ spes Catilinae mollibus sententiis al(i)ta est.

δηλαδή εναλλακτικά:

(et) spes Catilinae mollibus sententiis al(i)ta est ab eis/iis/is.

[Οι αλλαγές που συντελούνται είναι **τρεις (3)** και σε καθεμιά αντιστοιχεί **μία (1)** μονάδα].

Γ1.β.

- **quo facilius divitiis contemnere posset:** Δευτερεύουσα επιρρηματική τελική πρόταση, η οποία εισάγεται με τον τελικό σύνδεσμο **quo** (επειδή ακολουθεί το επίρρημα του συγκριτικού βαθμού *facilius*).
- **qui aut ea non videant:** Δευτερεύουσα αναφορική επιρρηματική συμπερασματική πρόταση, η οποία εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία **qui non**, η οποία ισοδυναμεί με *ut ei non* και είναι αρνητική (στην κύρια πρόταση προηγείται η δεκτική αντωνυμία *hoc*).

[Κάθε είδος της δευτερεύουσας βαθμολογείται με **0,5** της μονάδας και κάθε τεκμηρίωση της εισαγωγής των δευτερευουσών βαθμολογείται με **0,5** της μονάδας].

³ Στη συγκεκριμένη περίπτωση ο εμπρόθετος προσδιορισμός του ποιητικού αιτίου μπορεί να δηλωθεί και ως **(et) ab eis/iis/is** (εάν επιλέξουμε να μετακινήσουμε το προθετικό σύνολο του ποιητικού μετά από την αρχή της περιόδου) σύμφωνα με το σχολικό βιβλίο, Λατινικά, τεύχος Β', Γ' Γενικού Λυκείου, Ομάδας Ανθρωπιστικών Σπουδών, σελ. 124, σημ. 3.

Γ1.γ.

«**Nonnulli sunt in hoc ordine, qui aut ea non videntur**»:

Nonnulli **fu**erant in hoc ordine, qui aut ea non **vid**erint (υποτακτική παρακειμένου)⁴.

[Οι αλλαγές που γίνονται είναι **δύο (2)** και καθεμιά βαθμολογείται με **μία (1)** μονάδα].

Γ2.α. **Manium Curium** non **paenituit** **contemnere** divitias Samnitium⁵.

[Οι αλλαγές είναι **τρεις (3)** και σε καθεμιά αντιστοιχεί από **μία (1)** μονάδα].

Γ2.β. **Visne scire**: Κύρια πρόταση, ευθεία ερώτηση, ολικής άγνοιας, μονομελής (απλή), πραγματική, η οποία εισάγεται με το εγκλιτικό ερωτηματικό μόριο –ne, επειδή ο ερωτών δεν γνωρίζει την απάντηση που θα λάβει (η απάντηση μπορεί να είναι ή καταφατική ή αρνητική).

Απάντηση με αρνητικό τρόπο: **Non vero** (ego nolo scire)! / **Minime vero** (ego nolo scire)!

Απάντηση με καταφατικό τρόπο: **Ita** [est (ego volo scire)] / **sic** [est (ego volo scire)] / **sane** [**quidem** (ego volo scire)] / **certe** (ego volo scire).

[Ο χαρακτηρισμός της πρότασης ως προς το είδος και την εισαγωγή της βαθμολογούνται με **μία (1)** μονάδα, δηλαδή **0,5** της μονάδας για το καθένα και η κάθε απάντηση είτε με καταφατικό είτε με αρνητικό τρόπο βαθμολογείται με **μία (1)** μονάδα η καθεμιά].

Γ2.γ. **Samnitium divitias contempsit et Samnites paupertatem eius mirati sunt**:

1) **Simul** Samnitium divitias **contempsit**, Samnites paupertatem eius mirati sunt.

[Οι αλλαγές που συντελούνται είναι **τρεις (3)** και καθεμιά βαθμολογείται ως εξής: η χρήση του συνδέσμου **simul** και η εκφορά του ρήματος βαθμολογούνται με **0,5** της μονάδας το καθένα, ενώ η χρήση του κόμματος (,) βαθμολογείται με **μία (1)** μονάδα].

⁴ Πρβλ. σχολικό βιβλίο, Λατινικά, τεύχος Β', Γ' Γενικού Λυκείου, Ομάδας Προσανατολισμού Ανθρωπιστικών Σπουδών, σελ. 97, σημείωση στη θεωρία των συμπερασματικών προτάσεων.

⁵ Πρβλ. την αντίστοιχη θεωρία του σχολικού βιβλίου, Λατινικά, τεύχος Β', Γ' Γενικού Λυκείου, Ομάδας Προσανατολισμού Ανθρωπιστικών Σπουδών, σελ. 59, σημείωση (δ): κοντά στα απρόσωπα ρήματα miseret (λυπάμαι), paenitet (μετανιώνω), pudet (ντρέπομαι), piget (με ενοχλεί), taedet (απεχθάνομαι, αηδιάζω, βαριέμαι) υπάρχει μια αιτιατική του προσώπου που λυπάται, μετανιώνει και μια γενική του πράγματος για το οποίο αισθάνεται κανείς λύπη, μετάνοια. Αντί της γενικής αυτής μπορεί να χρησιμοποιηθεί απαρέμφατο ή ουδέτερο αντωνυμίας ως υποκείμενο).

Π) Στη νέα πρόταση που έχει δημιουργηθεί «**Simul Samnitium divitias contempsit, Samnites paupertatem eius mirati sunt**» πριν γίνει η μετατροπή της δευτερεύουσας πρότασης σε μετοχική, θα πρέπει πρώτα να γίνει η μετατροπή της ενεργητικής σύνταξης σε παθητική. Στη συνέχεια, εστιάζουμε το ενδιαφέρον μας στο υποκείμενο της νέας πρότασης που έχουμε δημιουργήσει, καθώς και στο ποιητικό αίτιο. Αν το υποκείμενο της νέας πρότασης δεν αναφέρεται έστω και νοηματικά στην κύρια πρόταση, τότε η μετοχή θα τεθεί σε πτώση αφαιρετική και θα αποτελεί μια αφαιρετική απόλυτη μετοχή. Ως προς το ποιητικό αίτιο, αν και αυτό με τη σειρά του συμπίπτει νοηματικά με κάποιον όρο της κύριας πρότασης, δεν χρειάζεται να αναφερθεί στη σύμπτυξη της δευτερεύουσας σε μετοχή.

[*Divitiae Samnitium contemptae sunt (a Manio Curio)*].

Divitiis Samnitium contemptis, Samnites paupertatem eius mirati sunt:

[Οι αλλαγές που γίνονται είναι δύο (2) και καθεμιά βαθμολογείται με μία (1) μονάδα].

Γ3.α. **imperator adversarios vincere potuit:**

Imperator adversarios vincere **debit**.

Adversarii vincendi fuerunt/-ere imperatori.

[Οι αλλαγές που συντελούνται είναι τέσσερις (4) και καθεμιά βαθμολογείται με μία (1) μονάδα].

Γ3.β. **Si in hunc animadvertissem:**

Η απόδοση του υποθετικού λόγου είναι η πρόταση «**quorum auctoritatem secuti multi, non solum improbi verum etiam imperiti crudeliter et regie id factum esse dicerent**».

Πρόκειται για έναν απλό και ανεξάρτητο υποθετικό λόγο, ο οποίος δηλώνει το αντίθετο του πραγματικού για το παρελθόν-παρόν. Πιο συγκεκριμένα η υπόθεση εκφέρεται με **υποτακτική υπερσυντελικού** (animadvertissem) και αναφέρεται στο παρελθόν, ενώ η απόδοση εκφέρεται με **υποτακτική παρατατικού** (dicerent) και αναφέρεται στο παρόν.

Για να δηλώνει ο υποθετικός λόγος ανοιχτή υπόθεση στο παρελθόν, θα πρέπει τόσο η υπόθεση όσο και η απόδοση να εκφέρονται με οριστική παρακειμένου. Επομένως, η νέα μορφή του υποθετικού λόγου διαμορφώνεται ως εξής:

Υπόθεση: si in hunc **animadverti**

Απόδοση: quorum auctoritatem secuti multi, non solum improbi verum etiam imperiti crudeliter et regie id factum esse **dixerunt/-ere**.

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2018
Β' ΦΑΣΗ

E_3.Λλ3Α(α)

[Ο εντοπισμός και ο χαρακτηρισμός του υποθετικού λόγου βαθμολογούνται με **μία (1)** μονάδα το καθένα καθώς και οι αλλαγές των ρημάτων σε υπόθεση και απόδοση βαθμολογούνται με **μία (1)** μονάδα ξεχωριστά].

Γ3.γ.

I. 1, II. 2, III. 1, IV. 1, V. 2

[Κάθε σωστή απάντηση βαθμολογείται με **μία (1)** μονάδα].

ΕΠΙΛΟΓΗ
ΚΑΝΟΝΑΤΑ